

БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК, АНАЛІЗ ТА АУДИТ

УДК 656. 076

ОСОБЛИВОСТІ ОБЛІКУ ГОТОВОЇ ПРОДУКЦІЇ ТА ЇЇ РЕАЛІЗАЦІЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

**Г.В. Лебедик, кандидат економічних наук. І.Л. Максимович,
Полтавський національний технічний університет ім. Ю. Кондратюка**

© Лебедик Г.В., 2015.

© Максимович І.Л., 2015.

Статтю отримано редакцією 28.09.2015 р.

Вступ. Метою будь-якого суб'єкта господарювання, що працює за принципами самофінансування, є отримання прибутку в обсязі, достатньому для подальшого розвитку. Прибуток (збиток) є якісним узагальнюючим показником роботи підприємства, в якому концентрується ефективність усіх видів його діяльності. Результатом діяльності будь-якого підприємства є випуск готової продукції, виконання робіт чи надання послуг. Саме завдяки цьому вони отримують свій прибуток. Провідну роль у забезпеченні одержання прибутку підприємством відіграє система контролю та обліку результатів виробництва й реалізації, а також прийняття управлінських рішень стосовно виробничої та реалізаційної програми на різних рівнях. Тому головним завданням обліку готової продукції сьогодні є забезпечення оперативного регулювання її виробництва та реалізації з урахуванням особливостей національних та міжнародних стандартів бухгалтерського обліку.

Огляд останніх джерел досліджень і публікацій. Вивченням питань, пов'язаних з обліком готової продукції, займалися провідні вітчизняні та зарубіжні вчені. Найбільш обґрунтовано до проблем бухгалтерського обліку готової продукції в Україні у своїх працях підійшли Ф.Ф. Бутинець, О.П. Бушан, С.Ф. Голов, В.Г. Линник, М.В. Кужельний, В.М. Пархоменко, В.В. Сопко, Н.С. Петришина, Н.М. Ткаченко та інші. Питання необхідності розроблення методичного підходу до формування собівартості готової продукції досліджували Н.М. Кисіль, Н.І. Колінько [1], Ж.К. Нестеренко, І.О. Циганова [2], М.М. Цебрій [4]. У роботі Л.М. Яременко [2] проаналізовано вимоги П(С)БО 16 «Витрати» щодо формування виробничої собівартості продукції. Ж.К. Нестеренко [5] наводить класифікацію готової продукції за її характером, перелік господарських операцій з готової продукції, пропозиції щодо вдосконалення документування процесу реалізації продукції.

Проте питання обліку готової продукції на підприємствах залишається актуальним і потребує вирішення в умовах сьогодення. Відсутність системних та комплексних підходів щодо обліку продукції не дозволяє отримати вичерпну інформацію, необхідну для прийняття управлінських рішень.

Метою статті є подальший розвиток теоретичних основ методології обліку готової продукції та її реалізації, а також розроблення практичних рекомендацій щодо вдосконалення обліку готової продукції підприємства.

Основний матеріал і результати. Відповідно до П(С)БО 9 «Запаси», готова продукція належить до запасів. Готовою вважається продукція, яка повністю закінчена обробкою, укомплектована, пройшла необхідні випробування (перевірки), відповідає діючим стандартам або затвердженим технічним умовам (має сертифікат чи інший документ, що засвідчує її якість), прийнята відділом технічного контролю підприємства та здана на склад або ж прийнята замовником (якщо готова продукція здається на місці) відповідно до затвердженого порядку її приймання (оформлена встановленими здавальними документами) [2].

З прийняттям Національних стандартів бухгалтерського обліку в Україні виникає необхідність по-новому відображати господарські операції з випуску готової продукції та її реалізації.

Так, бухгалтерський облік готової продукції і її реалізації має такі завдання:

- своєчасне оформлення відповідними документами готової продукції, випущеної з виробництва;

- забезпечення контролю продукції на складах підприємства;

- своєчасне відображення операцій з відвантаження і реалізації продукції й розрахунків з покупцями;

- забезпечення контролю за виконанням плану випуску і реалізації продукції;

- визначення собівартості готової продукції в процесі її реалізації [3].

Готова продукція на промисловому підприємстві проходить такі операції:

- випуск продукції з виробництва і здача її на склади;

- зберігання продукції на складах підприємства;

- відпуск продукції на місці місцевим і відправка (відвантаження) іногороднім покупцям;

- відпуск продукції для внутрішніх потреб основних цехів, для збуту продукції (наприклад, тара власного виробництва) та ін.;

- реалізація продукції (одержання грошей від покупців за відпущеною продукцією) [2].

При організації обміну продукції основним методом є визначення її характеру. Згідно із цією ознакою продукцію групують за формою, ступенем готовності й технологічною складністю (рис.1).

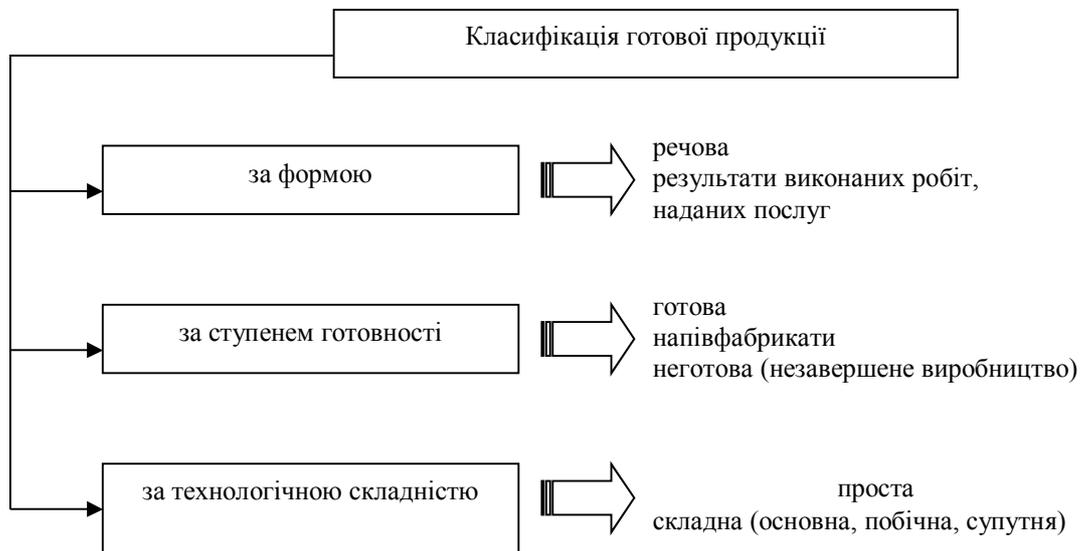

Рис. 1. Класифікація готової продукції за її характером

За технологічною складністю продукцію поділяють на просту і складну. При цьому вона може бути основною, побічною або супутньою. За своїми технічними та іншими характеристиками побічна й супутня продукція майже не відрізняються від основної, тому їх кількісні та якісні параметри визначають аналогічно основній продукції [2]. Супутня продукція – це продукція, отримана в одному технологічному циклі (процесі) одночасно з

основною. За якістю вона відповідає стандартам і призначена для подальшої обробки або відпуску споживачам. Супутня продукція як вихідний елемент виробничого процесу має якісні та кількісні параметри, які повинні одержати вартісну характеристику. Побічна продукція – це продукція, що іноді утворюється в комплексних виробництвах при виготовленні основної і, на відміну від супутньої (допоміжної), не потребує додаткових витрат.

Операції, пов'язані з рухом готової продукції, відображаються на рахунку 26 «Готова продукція». За дебетом рахунку 26 «Готова продукція» відображається надходження готової продукції власного виробництва за фактичною виробничою собівартістю або нормативною вартістю. За кредитом рахунку 26 «Готова продукція» відображається списання виробничої собівартості готової продукції.

Продукція, що не відповідає умовам договору і технічним вимогам та стандартам відображається на синтетичному рахунку 24 «Брак у виробництві» [5].

Для управління готовою продукцією інформація повинна формуватися щодо стану запасів готової продукції на складі, своєчасності та правильності її оприбуткування, забезпечення зберігання, своєчасності відвантаження, а також щодо виконання обов'язків за поставками продукції споживачам, тобто керівництво підприємства повинно бути забезпечене інформацією про наявність і рух готової продукції за місцями зберігання та матеріально відповідальними особами. Із цією метою важливого значення набуває організація аналітичного обліку готової продукції.

При списанні готової продукції з рахунку 26 «Готова продукція» сума відхилень фактичної виробничої собівартості від вартості за обліковими цінами, що відноситься до цієї продукції, визначається у відсотку, який обчислюється як відношення відхилень на залишок готової продукції на початок місяця та відхилень по продукції, яка здана на склад протягом місяця, до вартості продукції за обліковими цінами. Сума відхилень фактичної виробничої собівартості готової продукції від її вартості за обліковими цінами, що відноситься до реалізованої продукції, відображається за кредитом рахунку 26 «Готова продукція» і дебетом відповідних рахунків. Аналітичний облік готової продукції ведеться за видами готової продукції.

У бухгалтерському обліку готова продукція повинна оцінюватися відповідно до П(С)БО 9 «Запаси» за первісною вартістю. Але, оскільки вартість продукції може бути визначена лише після накопичення всіх витрат і калькулювання її фактичної собівартості, постає потреба в щоденному обліку наявності та руху готової продукції для визначення її вартісних характеристик.

При визначенні первісної вартості продукції (робіт, послуг) керуються також П(С)БО 16 «Витрати». Оцінка готової продукції при її реалізації залежить від облікової політики підприємства в частині оцінки запасів при їх вибутті.

При відображенні продажу готової продукції в бухгалтерському обліку зазначаються дві її оцінки: оцінка, що прийнята підприємством згідно з обліковою політикою, – первісна вартісна (за дебетом рахунку 901 «Собівартість реалізації готової продукції»), та оцінка, яка визначається за домовленістю сторін (за кредитом рахунку 701 «Дохід від реалізації готової продукції») [1].

Одним з основних завдань цінового обігу готової продукції є приведення різної продукції промисловості до єдиного вираження: ціновий показник дає можливість зробити підсумок різної продукції як одиничних виробничих одиниць, так і промисловості в цілому. В отриманні одного підсумку за різними видами продукції й полягає основне завдання її оцінювання.

Випуск продукції з виробництва та передача її на склад оформлюється накладними відомостями, приймально-здавальними документами, актами приймання, в яких указується дата, шифр цеху і складу, найменування продукції, номенклатурний номер, одиниці виміру, кількість, ціна за одиницю. Кількість виробів, що оприбутковуються на склад, їх вага та обсяг вимірюється, підраховується і за необхідності зважується. Накладну виписує у двох примірниках підрозділ-здавальник (цех). На обох примірниках накладних мають бути два підписи: начальника цеху готової продукції та начальника складу готової продукції.

На підставі одного з примірників накладної, що залишається на складі готової продукції, начальник складу чи відповідальна особа заповнює картку складського обліку. У ній роблять запис про оприбуткування готової продукції, що надійшла на склад, і разом з матеріальним

звітом передають до бухгалтерії. У картці або книзі визначаються назва продукції, її номенклатурний номер, одиниця виміру, розмір, марка, ціна за одиницю.

Облік готової продукції повинен забезпечити контроль за виконанням завдань з випуску продукції згідно з договірним асортиментом на всіх стадіях її руху, зберігання готової продукції за обсягом, асортиментом та якістю; своєчасним виписуванням документів на відвантаження; використанням фінансових і матеріальних ресурсів за допомогою складання планових та фактичних калькуляцій собівартості продукції.

На складі в облікових регістрах (картках, відомостях, сальдових відомостях, оборотних відомостях чи книзі складського обліку) готова продукція обліковується у кількісному вираженні.

Кількісний облік готової продукції за її видами та місцями зберігання може бути організований декількома способами:

1) в сортових картках складського обліку, при якому в бухгалтерії складають або обробляють групувальні відомості оприбуткування продукції за її видами в розрізі підрозділів-виробників та за місцями зберігання;

2) безкартковим способом, при котрому за допомогою ЕОМ кожний день складають оборотні відомості обліку випуску продукції з виробництва і руху готових виробів у розрізі складів та інших місць зберігання. Залишки готових виробів періодично інвентаризуються [3].

У картках чи книгах складського обліку здійснюються записи про надходження і відпуск готової продукції та щоденно виводяться її залишки.

У кінці місяця за даними аналітичного обліку витрат на виробництво визначається фактична собівартість готової продукції. Якщо облік готової продукції ведеться за обліковими цінами, то після закінчення звітного періоду й визначення фактичної собівартості готової продукції записи щодо випуску і відвантаження корегуються на суму відхилень фактичної собівартості від її вартості за обліковими цінами шляхом їх зіставлення. Від'ємна сума відхилень фіксується методом червоного сторно, додатна – звичайним записом.

З використанням комп'ютерної техніки на багатьох виробничих підприємствах прийнято вести облік реалізації готової продукції без застосування узагальнюючих документів, виняток становить формування оборотно-сальдової відомості за рахунком 26 «Готова продукція». Цей документ характеризує інформацію щодо оборотів і залишків готової продукції.

Однак цього недостатньо, вважаємо за доцільне на підставі первинних документів складати реєстри документів з реалізації готової продукції. Реєстри необхідно формувати за напрямками реалізації, видами продукції, покупцями й замовниками. Щоденне заповнення цих реєстрів дасть змогу здійснювати оперативний контроль за реалізацією продукції, застосуванням цін та їх змінами, надходженням виручки.

При автоматизованій формі процес ведення вхідної інформації проводиться тільки один раз і частково контролюється програмним забезпеченням, решта процесів відбувається автоматично. Тим більше, що програмне забезпечення дає змогу перевірити повноту, правильність заповнення реєстрів відповідно до нормативних актів, швидко виявити помилку і вказати способи її виправлення. Таким чином, підвищується достовірність та оперативність інформації [5].

Автоматизована форма ведення бухгалтерського обліку дає можливість підприємству формувати велику кількість звітів, розрахунків, здійснювати економічний, фінансовий аналіз діяльності підприємства. При цьому вартість і витрачений час на складання зазначених форм незначні, що дає змогу повністю задовольнити інформацією різноманітного характеру управлінський персонал, скласти прогнозні розрахунки для прийняття ефективних рішень у сфері реалізації готової продукції.

Висновки. Сьогодні однією зі складових ефективної організації обліку наявності та руху готової продукції є високий рівень використання облікової інформації для оцінювання кількісних та якісних характеристик готової продукції. Для того щоб удосконалити систему обліку готової продукції, підприємства перш за все повинні організувати систему бухгалтерського обліку для найбільш ефективної роботи. Це буде можливим при використанні вищезгаданих пропозицій, поєднаних селективним методом.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Кисіль Н.М. Методологічні аспекти обліку готової продукції на підприємствах / Н.М. Кисіль, Н.І. Колінько // Збірник науково технічних праць Українського державного лісотехнічного університету. – 2012. – Вип.14. – С. 145 – 150.
2. Нестеренко Ж.К. Особливості готової продукції та вдосконалення обліку її реалізації на ВАТ «Новомиkolaївський молокозавод» / Ж.К. Нестеренко, І.О. Циганова // Сталій розвиток економіки: Всеукраїнський науково-виробничий журнал. – 2013. – № 2. – С. 180 – 184.
3. Петришина Н.С. Проблеми обліку готової продукції та її реалізації [Електронний ресурс] / Н.С. Петришина, Р.В. Перун // ПВНЗ «Хмельницький економічний університет». – 2014. – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua>.
4. Цебрій М.М. Проблеми обліку готової продукції і її реалізації. [Електронний ресурс] / М.М. Цебрій, В.С. Кравчук // Буковинський державний фінансово-економічний університет. – 2013. – Режим доступу: <http://www.rusnauka.com>.
5. Яременко Л.М. Загальні підходи до формування собівартості готової продукції / Л.М. Яременко // Вісник соціально-економічних досліджень. – 2012. – № 41(2). – С. 30 – 37.

УДК: 657.1

Лебедик Галина Володимирівна, кандидат економічних наук, старший викладач кафедри обліку та аудиту. **Максимович Ірина Леонідівна**, студентка. Полтавський національний технічний університет ім. Ю. Кондратюка. **Особливості обліку готової продукції та її реалізація на підприємстві.** Розглянуто особливості обліку готової продукції, класифікацію та оцінювання. Визначено напрями вдосконалення первинного обліку реалізації готової продукції з використанням комп'ютерної техніки. Установлено, що однією з характеристик ефективної організації обліку наявності та руху готової продукції є високий рівень використання облікової інформації для оцінювання якісних і кількісних характеристик готової продукції.

Ключові слова: готова продукція, фактична собівартість, оцінка, реалізація продукції.

УДК: 657.1

Лебедик Галина Владимировна, кандидат экономических наук, старший преподаватель кафедры учета и аудита. **Максимович Ирина Леонидовна**, студентка. Полтавский национальный технический университет им. Ю. Кондратюка. **Особенности учета готовой продукции и ее реализация на предприятии.** Рассмотрены особенности учета готовой продукции, ее классификация и оценка. Определены направления совершенствования первичного учета реализации готовой продукции с использованием компьютерной техники. Установлено, что одной из характеристик эффективной организации учета наличия и движения готовой продукции является высокий уровень использования учетной информации для оценки качественных и количественных характеристик готовой продукции.

Ключевые слова: готовая продукция, фактическая себестоимость, оценка, реализация продукции.

UDK: 657.1

Lebedyk G.V., PhD, senior lecturer, Department of Accounting and Audit, Poltava National Technical Yuri Kondratyuk University. **Maksymovych I.L.**, student of 401-EO group, Poltava National Technical Yuri Kondratyuk University. **Ways of improving the primary account of the finished products realization are applied by means of the computer technology.** The features of the finished products accounting, their classification and assessment are considered in the article. Ways of improving the primary account of the finished products realization are determined by means of the computer technology. It is determined that one of the efficient features in organizing account of the finished products presence and motion, is a high level of using the accounting information for estimating the qualitative and quantitative indices of the finished products.

Keywords: finished products, actual cost, estimation, realization of products.